

“Ter Eere van Mr. N.P. van den Berg”

“Een afscheidspenning als blijk van hooge waardering”.

Tijdens de voorjaarsveiling van Baldwin – Ma Tak Wo, die in april 2011 in Hong Kong werd gehouden, kocht mijn Japanse vriend Akio Seki, van een Indonesische munthandelaar, voor mij een bronzen Nederlandsch-Indische penning van Mr. Norbertus Petrus van den Berg. Tot mijn verassing werd in de Java Auction nummer 7 (9 juli 2011) in Jakarta een tweetal identieke bronzen penningen aangeboden. Deze twee waren afkomstig uit een duplo verzameling van de “Bank Negara Indonesia 1946”, de Indonesische Staatsbank met het hoofdkantoor in Jakarta.

Uitreiking

Op 31 augustus 1889 werd de heer N.P. van den Berg te Batavia, bij monde van de heer W.P. Groeneveldt, de navolgende oorkonde aangeboden:

“Aan Mr. N.P. van den Berg: Wij ondergeteekenden, ingezetenen van Nederlandsch-Indië, voelen ons gedrongen blijk te geven onzer hooge waardering van de wijze, waarop gij Uwe burgertaak alhier heeft opgevat en vervuld. Gedurende 34 jaar is Uw streven geweest in en buiten de door U bekleede betrekkingen Uwe krachten aan de publieke zaak dienstbaar te maken en wij zijn gewoon geworden, waar eenig groot maatschappelijk belang in gevaar verkeerde of voorziening eischte, naar Uwe voorlichting uit te zien. Aan de U daarvoor toekomende hulde, waartoe dankbaarheid en vereering ons drijven, wenschen wij een duurzamen vorm te geven, weshalve wij te rade zijn geworden U als blijk daarvan een gedenkpenning aan te bieden, het teken bij uitnemendheid, waarmede burgerdeugd door ons kon worden erkend. Die medaille zal, behalve Uwe beeltenis, het volgende opschrift dragen:

“Aan Mr. Norbertus Petrus van den Berg, den kundigen, onvermoeiden, edelen strijder voor de belangen van Nederlandsch-Indië. Zijn vereerders en Vrienden 1889.

Wij huldigen daarin Uwe kunde, omdat ge, elk onderwerp door U ter hand genomen ten volle meester, met Uwe geestgevaren daarover steeds meer licht hebt verspreidt. Onvermoeid moogt ge heeten, omdat nog de omvang der taak, noch ondervonden tegenstand U hebben kunnen afschrikken. Edel waart ge in uw streven, omdat ge slechts het belang der voorgestane zaak in het oog hebt weten te houden en ondanks soms grievende miskening, Uwe tegenstanders steeds hebt gespaard. Hoewel ge ons gaat ver-

laten, blijven wij in U een medestrijder voor Indië's belangen zien en ook na Uw heengaan zal uw geest hier blijven werken, uw voorbeeld tot navolging opwekken”.

Deze opdracht, gedrukt op losse vellen karton en op dezelfde wijze gevolgd door de namen der deelnemers, was besloten in een album, geleverd door de firma van Arcken & Co. De heer W.P. Groeneveldt, die de oorkonde aanbood, was voorzitter van de vestiging van de Nederlandsche Handel Maatschappij in Batavia. De cassette met een gouden, zilveren en bronzen penning werd aan Van den Berg na aankomst in Nederland uitgereikt.

Mr. N.P. van den Berg

Een groot aantal archiefstukken, inclusief penningen, zijn in september 2000 aan De Nederlandsche Bank en het Algemeen Rijksarchief geschonken door zijn achterkleinzoon drs. N.P. van den Berg. Jammer genoeg is de oorkonde niet meer traceerbaar.

Loopbaan en carrière

Norbertus Petrus van den Berg werd op 5 november 1831 te Rotterdam geboren. Van 1845 tot 1849 volgde Van den Berg aan het Erasmiaans Gymnasium Rotterdam een opleiding aan de handelsaf-

Voorzijde: In een paretrand het naar rechts gewende hoofd, hier omheen het opschrift: MR. NORBERTUS PETRUS VAN DEN BERG. Bij de halsafsneede de namen van de medailleurs J et L. Wiener.

Keerzijde: Twee samengebonden lauwer takken. In het midden boven een vijfpuntige ster, daaronder in negen regels de tekst: AAN – DEN KUNDIGEN – ONVERMOEIDEN – EDELEN STRIJDER – VOOR DE BELANGEN VAN – NEDERLANDSCH-INDIË ----- ZIJNE VRIENDEN EN – VEREERDERS - 1889

Bijzonderheden: geslagen in brons, zilver en goud. Exacte oplagecijfers zijn niet bekend, gewicht bronzen exemplaar ca. 96 gram, diameter 60 mm, dikte 5 mm.

deling. In 1849 werd zijn vader benoemd tot medeagent van de Nederlandsche Handel Maatschappij, de N.H.M. Hij werd vervanger, als oudste zoon, voor zijn vader in de door zijn grootvader gestichte graanhandel. In de zomer van 1854 solliciteerde hij op een administratieve functie bij de N.H.M. te Amsterdam waarvoor hij werd aangenomen.

Sinds de invoering van de zilveren Indische munten in 1854 had men te kampen met de afvloeiing van het kleingeld naar Singapore, Brits-Indië en China waar het werd omgesmolten en tot dollars omgemuut.

Penning van de Nederlandsche Handel Maatschappij uit 1924 door J.C. Wienecke, uitgegeven ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan

In 1855 werd hij uitgezonden naar Nederlandsch-Indië, met als standplaats Batavia. Vrij snel werd hij assistent van de president van de N.H.M.-factorij te Batavia, de heer W. Poolman, gevolgd door een benoeming tot directiesecretaris.

Hij arriveerde in Indië in een periode waarin het muntwezen, na tijden van chaos, juist hernieuwd was en particuliere ondernemingen op Java en Sumatra een eigen plaats veroverden, vooral thee- en tabaks-ondernemingen.

In de spijfunctie als directiesecretaris, commies-notularis, werd hem najaar 1862 gevraagd om een standpuntbepaling inzake een verzoekschrift van het bedrijfsleven tot instelling van een eigen muntinrichting in Indië. Dit om de muntcirculatie beter op peil te kunnen houden.

Theepluk op Parakan-Salak ca. 1880

In 1857 bezoekt Van den Berg de theeplantage Parakan-Salak, waarop de heer A.W. Holle beheerder was. In de periode 1857-1861 ontmoet hij ook zijn toekomstige echtgenote, C.F. Holle, waarmee hij in 1861 in het huwelijk treedt.

In maart 1864 wordt hij, op voordracht van o.a. W. Poolman, benoemd tot Hoofdagent van de, recentelijk opgerichte, Nederlandsch-Indische Handelsbank (N.I.H.) te Batavia.

Op 20 maart 1873 werd hij benoemd tot President van de Javasche Bank. Deze functie vervulde hij van 1 april 1893 tot 1 september 1889. Deze benoeming werd allerwegen toegejuicht en "was een kolfje naar zijn hand". In deze functie kwam hij geheel tot ontplooiing. In deze periode realiseerde hij dat de Javasche Bank kredieten mocht verstrekken, tegen hypotheek, aan banken en cultuurmaatschappijen.

In 1889 aanvaardde hij een benoeming tot directeur van De Nederlandsche Bank te Amsterdam. Twee jaar later volgde hij Nicolaas Gerard Pierson op als bankpresident. Hij vervulde deze functie 21 jaar. Bijna 81 jaar oud, legde hij in september 1912 zijn functie neer. Bij zijn afscheid ontving hij een van de hoogste Nederlandse onderscheidingen, het Grootkruis in de Orde van de

Penning vervaardigd door J.C. Wienecke ter gelegenheid van het aftreden van Mr. N.P. van den Berg als president van De Nederlandsche Bank, aangeboden door de hoofdbank, bijbank en agentschappen 24 september 1912.

Nederlandse Leeuw. Hij overleed op 8 januari 1917 te Amsterdam.

Literatuur en wetenschap

N.P. van den Berg heeft tijdens zijn leven 260 artikelen en publicaties het licht doen zien, de onderwerpen zijn divers en gaan zowel over geschiedenis en politiek als financiële zaken; hoofdzakelijk over Nederlandsch-Indië.

Klein overzicht van de meest belangrijke artikelen:

Batavia 1866: Bankwezen en Banken in Britsch-Indië.

Amsterdam 1869: Octrooi der Javasche Bank.

Amsterdam 1870: De Bataviaasche Bank-Courant en Bank van Leening 1746-1794.

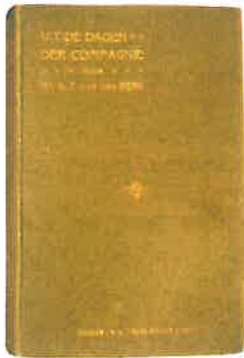
Batavia 1874: Muntquaestie met betrekking tot Indië: 50 artikelen(!)

Haarlem 1904: Tien opstellen over samenleving en bestuur in Oost-Indië in de 17^e en 18^e eeuw.

's Gravenhage 1907: *Bundel Historisch-statistische bijdrage voor de "Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië"* (1895-1902).

's Gravenhage 1907: Munt-, Cre-

diet-, en Bankwezen: Handel en Sleepvaart in Nederlandsch-Indië.

N.P. van den Berg, boekomslag "Uit de dagen der Compagnie". Geschiedkundige schetsen, Haarlem, H.D. Tjeenk Wilink & Zoon, 1904

Lijst van verdiensten

Leiden 1875: Eredocoraat Rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit Leiden.
 Batavia 1887: Erelid Soekaboemische Landbouw Vereeniging.
 Batavia 1888: Erelid Nederlandsch-Indische Maatschappij voor Nijverheid en Wetenschappen.
 Batavia 1889: Erelid Bataviaasch Genootschap voor Kunsten en Wetenschappen.
 Amsterdam 1892: Lid van de Koninklijke Akademie van Wetenschappen te Amsterdam.
 Amsterdam 1906: Jurylid van het Koloniaal Museum.
 Amsterdam 1915: Wegens verdienste: Toekenning zilveren medaille van de Vereeniging "Koloniaal Instituut".

Theeondernemingen in de Preanger – West Java

In 1862 richtte K.F. Holle zijn eigen theeonderneming Waspada, bij Garoet, op. De financiering hiervan werd geregeld door de Nederlandsch-Indische Handelsbank, op voordracht van zijn zwager en vriend Van den Berg. In 1865 werd Holle contractant op deze thee- en kinaonderneming.

Werksaamheden op een theeplantage ca. 1880

N.P. van den Berg was tevens financieel adviseur voor o.a. de mede-eigenaren van de onderneming Sinagar-Tjirohani: de heren Albert Holle, familie en Eduard J. Kerkhoven. Hij was voor een derde eigenaar van deze theeplantage.

In 1873 kopen N.P. van den Berg, K.F. Holle en Eduard Jacobson een contract in de theeonderneming Bagalen, Regentschap Bagalen, op midden Java.

In 1857 vertrok de toenmalige eigenaar W. van der Hucht naar Europa en Adriaan W. Holle, zijn neef, werd beheerder van de theeplantage Parakan-Salak.

Adriaan W. Holle, zwager van N.P. van den Berg, overlijdt in 1879 en stelt Van den Berg aan als beheerder over het vermogen van zijn minderjarige kinderen. Albert Holle overlijdt onverwachts in 1885, Eduard J. Kerkhoven werd directeur van de N.V. Cultuur Maatschappij Sinagar-Tjirohani en N.P. van den Berg werd aangesteld als vermogensbeheerder voor de minderjarige kinderen.

De families Holle, Kerkhoven en Van den Berg, nauw verweven met elkaar, behielden hun invloed in de N.V. Cultuur Maatschappij Sinagar-Tjirohani tot na 1937.

Memorabilia

Tijdens de "Calcutta International Exhibition" in 1883-1884 ontving hij een persoonlijke, op eigen naam gestelde, bronzen penning.

Zilveren prijspenning van de Calcutta International Exhibition 1883-84

In 1884 ontving hij een zilveren penning, uitgereikt door zijn excellentie de Gouverneur-generaal van Brits-India: "the Earl of Dufferin, Viceroy of India" met zijn naam als randschrift.

Na aankomst in Nederland ontving hij een cassette met een gouden, zilveren en bronzen penning 1889: "zijne vrienden en ver-eerders".

Bronzen beloningspenning van het Koloniaal Museum door J.B. Kamp vervaardigd bij Begeer te Utrecht

In 1906 was hij jurylid in een beoordelingscommissie van het Koloniaal Museum in Amsterdam en ontving, als dank, een bronzen penning.

Een cassette, waarin een gouden, zilveren en bronzen penning, ontworpen door J.C. Wienecke en geslagen door de Rijksmunt, ontving hij in 1912 bij zijn afscheid als president van De Nederlandsche Bank.

De zilveren medaille van de Vereeniging "Koloniaal Instituut" te Amsterdam, werd in 1915 aan hem uitgereikt.

Bronzen beloningspenning van het Koloniaal Instituut door Louis J. Vreugde 1914

Resumé

Een interessant stukje Nederlands en Indië geschiedenis rond 1900. De tijd van de Nederlandsche Handel Maatschappij, de oprichting van de Nederlandsch-Indische Handelsbank, de Javasche Bank, allen direct betrokken bij de ontwikkeling en financiering van tabak- en theeondernemingen op Sumatra en Java. Hierbij is een directe - numismatische - relatie aan te geven naar het op deze plantages en ondernemingen circulerend - door hen zelf, uitgegeven en vervaardigd - plantagegeld.

Interessant is ook om enkele tijdgenoten van Van den Berg aan te geven: de numismaat H.C. Millies, Luitenant-generaal Karel van der Heijden, Mr. C.P.K. Winckel, numismaat J.A. van der Chijs, adviseur Raad van Indië C. Snouck Hurgonje, Generaal J.B. van Heutsz, J.Th. Cremer en vele anderen, binnen de kleine kring van Nederlanders en Europeanen in Indië, die hij heeft ontmoet en mee heeft samengewerkt.

Literatuur:

A.J. Lansen en L.T. Wells Jr., *Plantage Handels-, en Mijngeld van Nederland Indië*, Vriezenveen 2001.

C. Scholten, *De Munten van de Nederlandsche Gebiedsdeelen Overzee 1601-1948*, Amsterdam 1951.

Hella S. Haasse, *Heren van de Thee*, Amsterdam 1992.

N.P. van den Berg en K.A. van der Hucht, *Vier generaties van een clan actief in de theecultuur op Java*. Overdracht uit het jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie 42 (1988), pag. 153-212.

Tom van den Berge, *Karel Frederik Heule. Theeplanter in Indië 1829-1896*, Amsterdam 1998.

W.K.F. Zwierzina, *Nederlandsche Perningen 1864-1898. Deel II 1879-1898*, Amsterdam 1905.

Java Auction, veilingcatalogus nr.7 (juli 2011), nrs 1294 + 1295, Jakarta, Indonesië.

Penning op Jacob Theodoor Cremer door Toon Dupuis, uitgereikt op 30 juni 1917 wegens "Vijftig jaren zegenrijke arbeid"

Dit is slechts een heel klein stukje van onze koloniale geschiedenis. Kijk eens op de websites van het KITLV of die van het Tropenmuseum, een click verwijderd van een "Indisch-Nederlandse 'familienaam'", een plantage of onderneming in Indië. Een fascinerende ontdekkingsreis wanneer men interesse heeft voor de Nederlandsch-Oostindische geschiedenis.

Met dank aan:

Mevr. Drs. Ans ter Woerds, hoofd numismatische bibliotheek van het Geldmuseum te Utrecht.

Dhr. Drs. Marcel van der Beek, conservator algemene en moderne collectie van het Geldmuseum te Utrecht.

Dhr. Drs. Erik van der Kam, collectie & onderzoek van het Geldmuseum te Utrecht.

Dhr. Akio Seki, numismaat, Tokyo, Japan
Dhr. N.P. van den Berg, voorzitter Koninklijk Oudheidkundig Genootschap Amsterdam.

Dhr. Drs. Nico van Horn, archivaris KITLV te Leiden.

Mevrouw Nadia en de heer Puji Harsono, Java Auction, Bandoeng, Indonesië.

Dhr. Ton Eykelenkamp, numismaat en directeur van het Museum Tukar Menukar te Doetinchem.

Uw gewaardeerde reacties naar aanleiding van dit artikel naar:

Dhr. A. J. Lansen

Tel.: 030-6885903 of

E-mail ajlansen@caiway.nl

Penning op Luitenant-generaal Karel van der Heijden, Samalangan 26 aug. 1877, door J.P.M. Menger

munten
postzegels
bankbiljetten
ansichtkaart-
albums
catalogi
voorink-
blanco-
bladen
banden
cassettes
muntrolders
muntboxen
capsules
insteekboeken
insteekkaarten
hoesjes
pergamijn-
pincetten
loepen
koffers
verzorging
supplementen

www.lindner.nl

Online per Post of via uw winkelier
Al uw benodigheden voor uw verzameling

DE MAN - WERKENDAM - Vierlinghstraat 6 - 4251 LC - Werkendam - Tel. 0183-502166

muntboxen
meer dan
100
soorten